

Ady Endre szerelmi költészete

Ady Endre a mai **modern magyar líra** megteremtője. Életformája és értékrendje is eltér az átlagostól. Versei gazdag, összefüggő jelképrendszert alkotnak, lehet szó **látomásszerű tájversekről, magyarság-versekről, háborúellenes-költészetéről, létharc-versekről és szerelmes költeményekről**. A szimbolizmus célja, melyben Ady is alkotott, a mű témájától, tárgyi világától függetlenül, ill. ezeken keresztül a szépség, a magasrendű értékvilág megközelítése és kifejezése. A XX. századi irodalmi megújulásnak a határátközt a Nyugat című folyóirat jelentette, melynek első számát 1908. január 1-jén publikálták. Főszerkesztője Ignotus volt. Ady is az új folyóirat egyik vezéregyéniségévé vált. A Nyugat szellemében több író és költőtársával együtt új látásmódot képviseltek. Ady is a Nyugat első nemzedékébe tartozott, ahogy Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Kaffka Margit és Karinthy Frigyes is. Az új stílus és új szellemiség adták Ady újszerűségét verseiben.

1877. november 22-én született Érindszenten. Élete során sok futó szerelmi kalandban volt része. Egy táncosnővel való viszonya hatására írta ***Az én menyasszonyom*** című verset. Az embereket megbotránkoztatta a viszonyuk, de a költőt ez nem érdekelte. Csak a női irányta érzette szerelme, nem pedig társadalmi hovatartozása volt fontos a számára: „Mit bánom én, ha utcasarkok rongya, / De elkísérjen egész a síromba”. Ez a **merészség** eddig **szokatlan** volt a magyar költészetben, bár nem minden előzmény nélküli: a **perdita-kultusz**, azaz a romlott, erkölcstelen, démoni nő iránti vágyak versbe szedésével a magyar irodalomban elsőként Vajda Jánosnál találkozhattunk.

Fordulópont következett be Ady életében, amikor 1903-ban megismerkedett a nála öt évvel idősebb férjes asszonnyal, *Diósy Ödönné Brüll Adéllal*. Felszínes kapcsolatai után végre rátalált az **igazi szerelem**. Ez az esemény költői pályafutásában is **fordulatot jelentett**, hiszen a Párizsban élő asszony fogékony volt az irodalom iránt, figyelte Ady cikkeire és verseire. A nő magával szerette volna vinni Adyt a francia fővárosba, így az addig gyűjtögette a pénzt, míg össze nem gyűlt az útra. **Párizs felszabadította költői tehetségét, az Adéllal itt eltöltött idő hatására születtek meg a Léda-versek**. Léda férjes asszony volt, de bátran vállalta a botránkozást kiváltó kapcsolatot. Szerelmük egyszerre volt **öröm és gyötrelem, elválások és egymásra találások sorozata, izgalom és feszültség**. Az ekkor született versekből hiányzik az együttlét öröme, ám gyakran helyt kap a megbánás, a könnyörgés, a fenyegetettség. Szerelmükbe **hiányérzet** fészkelte be magát és állandó kísérője lett a **hiábavalóság** és a **halálhangulat**.

A *Lédával a bálban* c. versben is baljós, szomorú hangulat uralkodik, az ifjúság, a **szerelem elmúlásának tragikuma**. Két különböző szerelmi periódus jelenik meg: a **vidám, fiatal báli forгатag, akik még csak most kezdik élni a szerelmet, és boldogok, és a fekete pár, akiknek tánca a boldogtalanságot, a szerelem végét mutatja meg** (rózsakoszorúik is már régen elhervadtak). Beléptükör a zene „elhal”, bús csönd kíséri táncukat. A fiatalok sírva szétrebbennek, örömeiket a téli szél űzi el. A vers szerint nincs megváltást jelentő szerelem, a **boldogság mögött mindig ott húzódik a boldogtalanság lehetősége is**. Az első versszakban fekete és rózsaszín ellentéte jelenik meg meg, a rózsaszín utal a mátkapárokra, a fekete pedig természetesen a fekete, halálra készülő párra vonatkozik. A *Héja-nász az avaron* c. költeményben a **diszharmonikus** szerelem motívumai jelennek meg. Nem boldogságot, hanem nyugtalanságot, fájdalmat sugallnak a költői képek: dúló, csókos ütközetek, egymás húsába tépés. A legelső **szimbólum a héjapár**, amely **Lédát és Adyt jelképezi**. Hanghatások is kísérik a verset (sírás, csattogás, vijjogás), amelyek szinte bántják a fület. A 2. strófa azt bizonyítja, hogy a költő itt voltaképpen minden szerelem közös sorsáról szól: minden **szerelem a Nyárból az Ősbe tart**, ahogy a boldogság a boldogtalanságba, a fiatalság az öregségbe. A mozgást jelentő igék (útra kelünk, úzve szállunk) jelképezik ennek az útnak az egyre gyorsabbá válását, mintegy a lejtőn való megindulást. Majd a héjapár hirtelen megáll: úgy tűnik, **hiábavaló volt a korábbi mozgás, az őszi avaron várja őket az elkerülhetetlen pusztulás**. Diszharmonikus érzést keltelenek még a rímtelen, elárvult sorok.

A nagy szerelem bemutatását – amely a végén már csak a gyötrődésről szólt – az 1912-es *Elbocsátó, szép üzenet* c. verssel zárhatjuk. Ady ebben kíméletlenül leírja, hogy szerelme már rég nem igaz, sőt az egész szerelmet és az asszonyt is letagadja. Több régebbi versében is szót ejt arról, hogy **minden nőben magát szerette**. Ebben a költeményben nyíltan ki is mondja: „magamimádó önmagam imája”. Így zárult le végül a hol boldog, hol boldogtalan, hol kedves, hol egymás húsába tépő, de mindenképpen nagy szenvedélyekkel teli **Léda-korszak**.

A kapcsolat vége után a költő örömmel vetette bele magát a szabad életbe. Nagy számmal kapott rajongói leveleket, felajánlkozó szerelmi vallomásokat. A levélírók közül feltűnt neki egy 16 éves lány, aki más hangon közeledett hozzá, mint a többi levélíró. Megírta a költőnek, hogy ők távoli rokonok, ezért Ady néha-néha még válaszolt is neki. A lányt *Boncza Bertának* hívták. Éveken át leveleztek, írásaik egyre bensőségesebbek lettek. 1914-ben végre személyesen is találkoztak Csucsán, a lány családjának birtokán, és 1915-ben már az esküvőt is megtartották. Szerelmük nem volt boldog, de a **háborúban a költőnek menedéket** jelentett ez a kései, szenvedélyesnek már kevésbé mondható szerelem. Erről vallanak a **Csinszka-versek**, amelyeknek a szépség és az idill őrzése jelentette a varázsát. Az *Őrizem a szemed* c.

vers az idősödő férfi **szerelmi vallomása**, amelyben már nem a szenvedély kap helyt, hanem az **egymásra találás vigasza**. Az ütemhangsúlyos sorok népdalszerű egyszerűséget mutatnak. Az egymást fogó kéz és az egymásba néző szemek **biztonságérzetet** jelentenek. Az **idill mögött ott lapul a halál közelsége**, amely mindenkinek sorsa. Az első versszak szerint **szerelem és öregség** ellentétben áll egymással. A 2. versszak csupa nyugtalanság. A háború élményét csak a hazaérkezés öröme csökkenti, hiszen Csinszkával némileg biztonságban érzi magát, ám az otthoni hajlék is feszültséggel telik meg. A 3. versszak az 1. megismétlése, ám a hangulat már megváltozott: benne van a 2. szakasz riadalma, az egymást fogó kéz már **görcsös egymásba kapaszkodást, a másokra való rászorulást** jelenti. Így felértékelődik az egymásra találás öröme. A 4. szakaszban szorongó kérdések kapnak helyet: „miért”, „meddig”. Ezekre sem Ady, sem más nem tudhatja a választ, hiszen az ember sorsa kiszámíthatatlan. A félelmekkel szemben ott van a boldogság akarása – ezt hangsúlyozza a harmadszor is visszatérő, **egymásba kulcsolódó kezek szimbóluma**. Az utolsó versszak második szakaszában is félrímek csendülnek össze, ez jelzi a (csak) vágyott harmóniát.

A költőt egész élete során ellenséges figyelem vette körül, hiszen nyelv, ízlés és észjárás terén egészen más volt, mint amit az emberek megszoktak. Így volt ez a **két korszakból álló szerelmi lírájában** is. 1919 januárjában tüdőgyulladás támadta meg, és 27-én reggel egy szanatóriumban hunyt el.